

КОБА Александр Васильович,
кандидат педагогічних наук, старший
дослідник, доцент кафедри управління
підрозділами НГУ Київського інституту
Національної гвардії України

ЛОБУНОВ Денис Александрович,
курсант курсу № 2 факультету
забезпечення державної безпеки
Київського інституту Національної
гвардії України

ЗАХОДИ ПРИМУСУ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ ЯКІ МОЖЕ ВИКОРИСТОВУВАТИ НАЦІОНАЛЬНА ГВАРДІЯ УКРАЇНИ

В період військового стану Національна гвардія України (далі НГУ) володіє рядом заходів примусу, які можуть бути застосовані для забезпечення національної безпеки та оборони країни. Ці заходи включають в себе широкий спектр інструментів та методів, спрямованих на забезпечення порядку та виконання завдань, пов'язаних із військовими діями та забезпеченням безпеки населення. В рамках виконання завдань, пов'язаних із захистом державного кордону, ліквідацією терористичних загроз або інших військових дій, НГУ має право використовувати зброю, броньовані машини та іншу військову техніку для відповіді на збройні загрози. У разі необхідності контролю над масовими заворушеннями або виконання спеціальних завдань можуть бути застосовані спеціальні засоби. НГУ може використовувати спеціальні транспортні засоби для оперативного пересування та взаємодії з іншими військовими частинами під час виконання завдань в рамках правового режиму військового стану. У разі необхідності для затримання осіб, які представляють загрозу для національної безпеки чи порядку, НГУ може застосовувати фізичний вплив для припинення правопорушень та забезпечення безпеки громадян. Для забезпечення безпеки і контролю над територією під час військового стану можуть використовуватися засоби обмеження руху, такі як кайданки або спеціальні бар'єри. У разі пошуку та розшуку загроз для безпеки чи виконання спеціальних завдань, пов'язаних з військовим станом, можуть бути задіяні службові собаки для пошуку вибухових речовин або виявлення ворожих дій.

Усі ці заходи примусу використовуються в рамках відповідних правил та нормативів, з метою забезпечення безпеки національних інтересів та громадян України під час правового режиму військового стану.

М. Ковалів та В. Іваха підтверджують, що лише наявність чітко визначених повноважень забезпечує юридично обґрунтовану гарантію законності при виконанні функцій службами та підрозділами органів внутрішніх справ (далі ОВС). Тому для цих цілей необхідно уточнити компетенцію органів внутрішніх справ. Уточнення компетенції ОВС відіграє ключову роль у забезпеченні законності та ефективності їхньої діяльності. Науковці вказують на те, що лише

наявність чітко визначених повноважень надає підстави для юридично обґрунтованих гарантій законності у виконанні функцій та завдань, покладених на ОВС. Однією з ключових складових державного управління є чітка регламентація та уточнення повноважень правоохоронних органів. Це не лише забезпечує прозорість та стабільність у їхній діяльності, але й дозволяє уникнути можливості зловживань чи порушень прав громадян. Зміна соціально-політичного контексту може вимагати адаптації законодавства та розширення або обмеження повноважень правоохоронних органів з метою ефективного забезпечення прав і свобод громадян. Такий підхід також сприяє підвищенню довіри громадян до правоохоронних органів, оскільки вони бачать, що дії правоохоронців ґрунтуються на чітко визначених нормах та принципах, що відповідають вимогам закону та міжнародних стандартів.

Під час правового режиму воєнного стану відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування надаються спеціальні повноваження, необхідні для забезпечення безпеки та порядку. Це може включати обмеження конституційних прав та свобод громадян, а також прав та законних інтересів юридичних осіб на час дії правового режиму воєнного стану. Під час правового режиму передбачає тимчасові заходи, спрямовані на усунення загрози державі та її громадянам, а також відсіч збройної агресії. Цей правовий режим є екстремальним заходом, який вживається лише у випадках надзвичайних ситуацій, коли існує реальна загроза національній безпеці. Однак важливо пам'ятати, що обмеження прав та свобод людини і громадянина під час правового режиму повинні бути обґрунтованими, тимчасовими та пропорційними. Законодавство повинно чітко визначати умови та обмеження, які застосовуються під час такого стану, щоб запобігти можливим зловживанням владою та порушенням прав людини і громадянина.

Таким чином, правовий режим воєнного стану є важливим інструментом держави для забезпечення національної безпеки в умовах загроз і конфліктів, але його запровадження має ґрунтуватися на принципах законності, пропорційності та своєчасності. На думку Ю. Гіденка, воєнний стан в Україні має бути спрямований на внутрішні загрози, зокрема криміналізацію суспільства, розвиток "тіньової економіки", різні прояви тероризму, неналежний стан правопорядку та зниження рівня безпеки. Тому основною функцією правоохоронних органів в умовах воєнного стану є реагування на загрози, що досягається шляхом вирішення таких питань, як боротьба зі злочинністю і всіма формами тероризму та забезпечення безпеки.

Правовий режим в Україні є важливим моментом, коли держава стикається з викликами національної безпеки та оборони. В цей період НГУ виступає ключовим гравцем у забезпеченні безпеки та порядку в країні. Використання заходів примусу в цей час відіграє критичну роль у забезпеченні ефективного функціонування військових структур та захисті національних інтересів. Одним з найважливіших аспектів є використання зброї та бойової техніки. Під час правового режиму, коли загроза військових атак на країну стає реальністю,

збройні сили грають вирішальну роль у забезпеченні обороноздатності. НГУ володіє необхідними засобами для відстоювання державного кордону, ліквідації терористичних загроз та інших військових дій. Застосування спеціальних засобів є ще одним ефективним інструментом у боротьбі. Це включає в себе не лише засоби індивідуального захисту, але і спеціальні електрошокові пристрої, гранати та інші засоби забезпечення безпеки. Вони дозволяють взаємодіяти зі загрозами швидко та ефективно, забезпечуючи безпеку як для військових, так і для цивільного населення. Під час правового стану важливо також використовувати пристрої обмеження руху та спеціальні транспортні засоби. Вони дозволяють контролювати рух на території країни, забезпечуючи безпеку та попереджаючи можливі загрози. Також вони можуть бути ефективними інструментами для затримання осіб, які представляють загрозу для Національної безпеки. Не можна забувати і про важливу роль службових собак у цей період. Вони можуть бути використані для пошуку вибухових речовин, розшуку осіб, які загрожують безпеці, та навіть для захисту військових об'єктів, та створених блокпостів.

Усі ці заходи примусу необхідно використовувати з обережністю та відповідно до законодавства, забезпечуючи захист прав і свобод громадян. Вони є необхідною складовою військової стратегії країни та дозволяють забезпечити безпеку та стабільність у період військових загроз.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Національну гвардію України: Закон України від 13.03.2014 р. № 876-VII *Відомості Верховної Ради України*, 2014, № 17, ст. 594
2. Про затвердження Переліку та правил застосування спеціальних засобів військовослужбовцями НГУ під час виконання службових завдань : постанова Кабінету Міністрів України від 25.11.2017 р. № 1024.
3. Ковалів М., Іваха В. Діяльність органів внутрішніх справ в умовах воєнного стану. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія : юридичні науки. 2016. № 837. С. 65–70.
4. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII : станом на 29 верес. 2022 р.
5. Гіденко Є. Дії працівників національної поліції України в умовах воєнного стану. Молодий вчений. 2022. № 6. С. 87–89.